

širěji jeho činnost na poli české diplomatiky, stalo se tak proto, že jí si prof. Šebánek nejvíce cení a že v ní také nebyvalou měrou přispěl k rozšíření dobrého jména brněnské filozofické fakulty v evropském vědeckém historickém světě.

Přesto však nesmíme zapomenout ani na to, co úsilí fakultě věnoval prof. Šebánek jako její děkan v r. 1948/49, po dva další roky jako proděkan, dále člen vědeckých rad univerzity, fakulty a konečně i jako vedoucí katedry historie i katedry archivnictví.

Zvláště brněnské archivní studium je třeba podtrhnout, neboť bylo druhou oblastí činnosti prof. Šebánka, kterou měl a má nesmírně rád. Sám vlastním úsilím hned po válce dovedl upozornit tehdy příslušné činitele na potřebnost vzdělávání archivních kádrů také na Moravě. Ve školním roce 1947/48 dal podnět k otevření tzv. Archivního studia při univerzitě, které nebylo ničím jiným než odbočkou tehdy existující Státní archivní školy v Praze. Tímto tříletým studiem prošla řada našich nynějších vědeckých i archivních pracovníků, kteří svou úspěšnou prací jsou nejlepším dokladem toho, jak zdravé bylo Šebánkovo snažení. Při reformě vysokoškolského studia pak bylo téměř již samozřejmostí, že obor archivnictví byl zřízen i na fakultě brněnské. V jubilejním roce Šebánkově vědeckou konferenci věnovanou vzdělávání archivářů oslaví obor archivnictví 25leté trvání své existence.

Vybudovat toto studium nebyla práce malá. I když jeho základem jsou pomocné vědy historické a především diplomatika, přece jenom bylo třeba shromáždit kolem sebe pracovníky nejrůznějších oborů nejen historických, ale i filologických. Tu se také ukázalo, jak velké jsou pedagogické schopnosti Šebánkovy. Projevily se jednak ve vydaných skriptech,²² jednak v celkovém vztahu Šebánkově k posluchačům a k pedagogickému procesu vůbec. Je velká škoda, že některá specifika, jakými byla např. studijní pomůcka „Folia diplomatica“,²³ se trvale neudržela. Byla by však škoda ještě větší, kdyby nezůstala nadále v platnosti ta oborová soudržnost, kterou prof. Šebánek dovedl u svých posluchačů vypěstovat a která se nejzřetelněji projevovala a projevuje na společných shromážděních všech ročníků na počátku každého studijního roku a na exkurzích podnikaných každého roku do našich archivů. Obou těchto podniků se prof. Šebánek stále ještě zúčastňuje, i když v r. 1970 již odešel do důchodu.²⁴

Vázic si jeho díla, poskytla mu filozofická fakulta možnost, aby ve vědecké práci v koordinaci s ČSAV nadále pokračoval a zároveň aby pomáhal vychovávat budoucí vědecké pracovníky na poli archivnictví i české diplomatiky. Neboť jak dílo prof. Šebánka, tak celá jeho osobnost vědecké práci oddaná a české vědě sloužící jsou nejlepším příkladem mladému pokolení.

S. Dušková

JUBILEUM HISTORIČKY

Dne 11. března 1975 se dožila významného životního jubilea šedesáti let učitelka filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně, vedoucí oddělení archivnictví katedry historie a archivnictví a známá badatelka v oboru pomocných věd historických, zvláště pak středověké diplomatiky, docentka PhDr. Sáša Dušková, DrSc.

Pochází z učitelské rodiny a v tomto rodinném prostředí získala i první předpoklady pro svou učitelskou a vědeckou dráhu. Další základy k ní pak položilo studium na filozofické fakultě univerzity v Brně, kde studovala v letech 1935 až 1939 obor historie se zaměřením na pomocné vědy historické. Její studijní a odborný profil

²² *Základy pomocných věd historických I. Latinská paleografie*. I. vyd. Praha 1958, poslední vydání z r. 1971. *Československá diplomatika I*. Napsal kolektiv autorů pod redakcí prof. dr. Jindřicha Šebánka, Alex. Hůščavy a Zd. Fialy. Praha 1965; druhé vydání pod názvem *Česká diplomatika do r. 1848*. Kolektiv autorů pod redakcí: Jindřicha Šebánka, Zdeňka Fialy a Zdeňky Hledíkové. Praha 1971.

²³ *Folia diplomatica* jako studijní příručka pro vnitřní potřebu posluchačů archivnictví vycházela v letech 1950–1969.

²⁴ Na fakultě si ponechává seminární cvičení ze středověké diplomatiky pro III. ročník.

formovali nejvíce profesori F. Hrubý, R. Urbánek a zejména pak profesor J. Šebánek. Po násilném uzavření českých vysokých škol v době okupace působila S. Dušková jako středoškolská profesorka. Ihned po osvobození se vrátila na filozofickou fakultu brněnské univerzity. Zde dokončila studia a zapojila se pod vedením profesora Šebánka jako volonterka do budování semináře pomocných věd historických. V dubnu 1946 byla ustanovena v tomto semináři asistentkou a od té doby zůstala tomuto pracovišti, jež prošlo jako jiné ústavy řadou změn, věrna.

Působí v něm plných třicet let a může se vykákat za tuto dobu výsledky trvalé hodnoty. V prosinci 1946 složila s úspěchem rigorózní zkoušky a dosáhla titulu doktora filozofie z oboru pomocných věd historických. V letech 1947 až 1950 doplnila své dosavadní vzdělání v oboru historie a pomocných věd historických studiem archivnictví na brněnské pobožce Státní archivní školy v Praze a získala tak aprobaci i pro obor archivnictví, které bylo zavedeno zanedlouho poté na filozofické fakultě brněnské univerzity zásluhou profesora Šebánka jako studijní předmět.

V roce 1950 stala se S. Dušková odbornou asistentkou na oboru pomocné vědy a archivnictví. V dubnu 1959 obhájila na filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze kandidátskou dizertaci *Studie k českému diplomatáři* a získala hodnost kandidáta historických věd. V květnu 1964 se habilitovala na filozofické fakultě UJEP v Brně habilitační prací *Další studie k českému diplomatáři* a ještě téhož roku byla ustanovena docentkou pro obor pomocných věd historických. V červenci 1969 nabyla na filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze na základě obhajoby práce *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae IV. a V.* (edice-studie) hodnosti doktorky historických věd.

V rámci oboru pomocných věd historických se jubilantka specializovala od samého počátku na studium české diplomatiky přemyslovského období a podílela se s profesorem J. Šebánkem na přípravách a vydávání základní edice listin *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae*. V rámci přípravných prací k vydávání edice vybudovala s ním rozsáhlý aparát, který obsahuje fotokopie všech v originálech i opisech dochovaných listin od prvních počátků listiny u nás až do vymření Přemyslovců r. 1306 a katalog listků, sloužících ke grafickému a stylistickému zvládnutí materiálu. V souvislosti s přípravou jednotlivých svazků edice Českého diplomatáře publikovala buďto sama, nebo ve spolupráci s profesorem Šebánkem řadu prací, ve kterých kriticky zhodnotila vydávaný listinný materiál a zároveň usilovala s úspěchem o postížení i širšího společenského významu středověké listiny na domácí půdě i v rámci diplomatického materiálu ve střední Evropě.

V práci, nazvané *Studie k českému diplomatáři*, která je souborem dvou příspěvků: 1. *K otázce břevnovských fals* a 2. *Listiny kladrubske*, SPFFBU, r. II, č. 2–4, 1953, str. 261–307, pojednala o listinách kladrubských a diplomatické činnosti benediktinského kláštera v Kladrubech ve 12. a 13. století. Souborné zpracování listinného materiálu, vydávaného v příslušných svazcích Českého diplomatáře, je uveřejněno v rozsáhlejších studiích: *Panovnická a biskupská listina v českém státě doby Václava I.*, Rozpravy CSAV, řada společenských věd, roč. 71, 1961, seš. 4, Praha 1961, *Listina v českém státě doby Václava I. u nižších feudálů a měst*, Rozpravy CSAV, řada společenských věd, roč. 73, 1963, č. 10, Praha 1963 a *Das Urkundenwesen König Ottokars II. von Böhmen*, II. Teil (1264–1278), uveřejněné v Archiv für Diplomatik, Schriftgeschichte, Siegel- und Wappenkunde, Bd. 15, 1969, str. 251–427. Všechny tyto práce pak vyústily v pozoruhodné dílo, vydávané ve spolupráci s profesorem Šebánkem, jímž je již zmíněný *Codex diplomaticus regni Bohemiae*.

Z něho vyšly tiskem v nakladatelství ČSAV sv. IV, 1 a 2, pro léta 1241–1253 (Praha 1962) a sv. V, 1 pro léta 1253–1266 (Praha 1974). Sv. V, 2, obsahující listinný materiál pro léta 1267–1278, byl autory rovněž zpracován a čeká v nakladatelství na posouzení a tisk. Jeho zpracováním byl splněn dlouhodobý úkol, který si vydavatelé před léty stanovili. Edice českého diplomatáře je edicí moderní jak svým rozsahem, tak i charakterem zpracování. Oba editoři shromáždili listinný materiál téměř v úplnosti, kriticky jej prověřili a použili při jeho vydání nových, vlastních metod, které nepochybně budou sloužit pro vydávání podobných pramenů jako vzor doma i v zahraničí. Edice českého diplomatáře i publikované studie docentky Duškové jsou proto velkým přínosem pro studia historická, pomocné vědy historické a metodologii historie. Posunuly s pracemi profesora Šebánka daleko kupředu naše znalosti listinného materiálu doby Přemyslovské, kriticky jej zhodnotily a zjemnily a prohloubily metody

a metodologii pomocných věd historických, zvláště pak v oboru středověké diplomatiky.

Docentka S. Dušková se věnovala od svého ustanovení asistentkou velmi svědomitě a odpovědně rovněž práci pedagogické. Podílela se s profesorem Šebánkem významným způsobem na budování oboru archivnictví na filozofické fakultě UJEP v Brně a přispěla velmi podstatně k tomu, že si tento obor získal a udržel velmi dobrou úroveň. Spolupracovala jako členka autorského kolektivu na vydání studijní příručky z pomocných věd historických *Česká diplomatika do r. 1848*, Praha 1971. Vychovala za dlouhá léta své vědecké a pedagogické činnosti mnoho absolventů, kteří působí s úspěchem v archivní službě i vědeckých a odborných ústavech především na Moravě, ale rovněž i v Čechách a v některých případech i na Slovensku. Po odchodu profesora Šebánka do důchodu se stala r. 1970 vedoucí oboru archivnictví na katedře historie a archivnictví filozofické fakulty UJEP.

Jako učitelka, vědecká pracovnice a vedoucí oboru udržuje úzké kontakty s absolventy i odbornými a archivními pracovníky doma i v zahraničí. Je členkou vědecké archivní rady ministerstva vnitra a Komise pro vydávání středověkých historických pramenů při Ústavu československých a světových dějin ČSAV v Praze. Připravila a redakčně řídila sborník z oboru diplomatiky a diplomatické medievistiky *Folia diplomatika*, který vyšel ve Spisech filozofické fakulty v Brně r. 1971, a podílela se na přípravě a redakci jeho druhého svazku, který byl předán redakci Spisů filozofické fakulty brněnské univerzity k vydání r. 1975. V souvislosti s přípravou edice Českého diplomatáře pracovala v letech 1965 až 1969 několikrát v archívech v Polsku, Rakousku, NDR a NSR. V roce 1965 se zúčastnila Mezinárodního historického kongresu ve Vídni, v roce 1969 přednášela na kongresu Komise pro diplomatiku při CISH ve Fribourgu ve Švýcarsku, r. 1973 přednesla referát na kongresu této komise v Budapešti a r. 1974 se zúčastnila vědeckého symposia polských historiků pomocných věd historických ve Vratislavi.

Docentka PhDr. Sáša Dušková, DrSc., věnovala učitelkému působení a vědecké práci na filozofické fakultě Univerzity J. E. Purkyně plnou polovinu svého života a může s uspokojením pohlédnout zpět na své dílo. Přáli bychom si a přáli bychom také jí, aby s jí vlastní houževnatostí a elánem v tomto díle ještě dlouho pokračovala a dosáhla dalších úspěchů ve vědecké i pedagogické práci.

F. Jordán

JUBILEUM GÁBORA G. KEMÉNYE

Významný maďarský historik Gábor G. Kemény se dožil 2. června 1975 šedesátí let. Nebývá zvykem v tomto časopise připomínat zvláštním příspěvkem jubilea významných zahraničních historiků. V tomto případě však činíme výjimku, neboť jde o historika, jemuž jsme za mnohé zavázáni. Gábor G. Kemény je jedním z těch čelných maďarských marxistických historiků, který od počátku své dráhy pokládá za jeden ze stěžejních úkolů své práce prohloubení přátelství se sousedními národy a zdůraznění vzájemných vztahů mezi národy dnešní socialistické soustavy. K tomuto cíli vydal již dlouhou řadu monografií, edic, bibliografií i dílčích studií, jež svědčí o jeho mimořádné erudici i příslovečně pracovitosti a také neobyčejném rozhledu po studované problematice.

Ústřední pozornost věnoval vždy vývinu národnostní otázky v Uhrách. Již v roce 1946 vydal první část monografie o rozvoji národnostní otázky v Uhrách v letech 1790 až 1918 (*A magyar nemzetiségi kérdés története. I. rész. A nemzetiségi kérdés a törvények és tervezetek tükrében. 1790–1918*. Budapest 1946, 188 stran). Využil zde především různých legislativních pramenů a návrhů na řešení národnostní otázky v Uhrách; nejpodrobněji se zabývá národnostními zákony z let 1849 a 1868. Poté v roce 1952 přikročil k vydávání svého dosud neukončeného grandiózního díla edice dokumentů k národnostní otázce za dualismu. Až dosud vyšlo pět svazků této gigantické práce (*Iratok a nemzetiségi kérdés történetéhez Magyarországon a dualizmus korában I, 1867–1892, 919 s.; II, 1892–1900, 967 s.; III, 1900–1903, 714 s.; IV, 1903–1906, 749 s.; V, 1906–1913, 739 s.*; Budapest 1952–1971), která umožňuje na základě dokumentárního materiálu detailně sledovat vývin národnostní otázky v Uhrách v období dualismu.